

Клопотання

депутатів Марілуізе Бек (Бремен), Анналена Бербок, д-р Франциска Брантнер, Агнешка Бруггер, Уве Кекеритц, Том Кьонігс, д-р Тобіас Лінднер, Овід Нурипур, Сем Оцдемир, Клаудиа Рот (Аугсбург), Мануель Саррацин, д-р Фритель Шмидт, Юрген Триттин, Дорис Вагнер, Кай Гейринг та фракція СОЮЗ 90/ЗЕЛЕНІ

Історична відповідальність Німеччини за Україну

Постанова на розгляд Бундестагу:

I. Німецький Бундестаг констатує:

Через Євромайдан, анексію Криму Росією та війну на Сході, Україна вже протягом більш ніж трьох років перебуває в полі зору західноєвропейської, і також німецької громадськості. Через укладення з Європейським Союзом Угоди про асоціацію Україна ще більше наблизилася до ЄС та до Німеччини. Політичні, економічні та культурні відносини між Німеччиною та Україною стали більш тісними ніж будь-коли це було раніше.

Але це прагнення до Європи коштувало Україні багато людських життів. На Київському Майдані десятки людей заплатили своїм життям за наближення до Європейського союзу та до його цінностей. Позитивні чинники в політичному розвитку України після повалення Віктора Януковича підтримуються все більш міцним, багатогранним громадянським суспільством, мужність та активність якого можуть бути взірцем для всієї Європи.

Бундестаг вітає зростаюче усвідомлення України як суверенної демократичної держави в Німеччині, що належить до Європи та прагне належати до співтовариства спільних європейських цінностей. Німеччина повинна грати ключову роль в підтримці молодого українського демократичного руху, не в останню чергу через свою історичну відповідальність.

Навряд чи якась європейська країна мала в 20-му столітті таку багатостраждальну та трагічну історію як Україна. Територія сьогоденної України була центральною ареною російської громадянської війни, потім спричиненого Сталіним терору та багатомільйонних голодних смертей, так званого «Голодомору», а, починаючи з 1941 року – полем битви Другої світової війни. За період між Жовтневою революцією 1917 року та розгромом західноукраїнського партизанського руху в 1950-ті роки, кількість жертв терору та війни становить від 15-ти до 20-ти мільйонів українських громадян. Травма, яку країна отримала через те що була ареною величезних злочинів проти людства, скоєних Гітлером та Сталіним, суттєво визначає колективну історичну

свідомість України до сьогодні. Тому так важливо знати комплексну історію країни, яка протягом довгих періодів останнього століття була іграшкою двох тоталітарних систем.

Україна, поряд з Польщею, Прибалтикою та Молдовою була жертвою Пакту між Гітлером та Сталіним, укладеного в серпні 1939 року, який і став початком Другої світової війни. Радянський союз та вермахт паралельно окупували частини території Польщі, включаючи Східну Галичину, яка є західною частиною нинішньої України.

Своїми цілями та своєю надзвичайною жорстокістю злочинна війна націонал-соціалістичної Німеччини проти Радянського союзу відрізнялася як від інших воєн європейської сучасності, так і від війни проти західноєвропейських країн і західних союзників. Вона велась не тільки проти військових Червоної армії, а й безпосередньо проти населення окупованих територій. Польщу, Радянський союз, а з ним і Україну хотіли знищити, їх суспільства стерти з лиця землі, а їх населення підкорити собі або вбити. Невід'ємною частиною воєнних планів було також систематичне знищення єврейства.

З перших днів нападу вермахту на Радянський союз 22 червня 1941 року розпочався геноцид радянських євреїв. Саме цього місяця айнзацгрупи СС розпочали розстрілювати єврейських чоловіків. Починаючи з липня вже розстрілювали жінок і дітей, а з серпня стали знищувати цілі єврейські громади. Ще до «Ванзейської конференції», яка відбулася в січні 1942 року, було вбито майже один мільйон польських та радянських євреїв. Це число наближається до числа євреїв, знищених пізніше в Освенцімі. Коли в 1942 році фашисти приступили до систематичного знищення західноєвропейських євреїв, Голокост значною мірою вже відбувся на сході. Дві третини євреїв, яких було вбито під час війни, були мертвими вже в кінці 1942 року. Чотири мільйони, тобто більша частина вбитих до кінця війни євреїв, походила з окупованих територій Радянського союзу та Польщі, більше одного мільйона з них мешкали в Україні.

Велика частина масових розстрілів була здійснена на території сьогоденної України за часів окупації з 1941 до 1944 рр. Так, невдовзі після вступу вермахту в Українську радянську республіку в кінці серпня 1941 року недалеко від західноукраїнського міста Кам'янець Подільський було розстріляно біля 23.600 євреїв. Це, одне з перших найбільших масових вбивств, стало історичним поворотом від політики селективних вбивств до систематичного та тотального знищення східноєвропейського єврейства. Через кілька днів після захоплення Києва, в урочищі Бабин Яр, яке знаходиться на околиця міста, відбувся найбільш масовий розстріл за часів націонал-соціалізму: протягом всього лише 36 годин тут було вбито 33.761 євреїв. Дітей кидали на гори трупів та закопували живцем, щоб заощаджувати кулі. Всього в Бабиному Яру було розстріляно більше ніж 100.000 осіб. Поряд з 50.000 євреїв серед жертв були також радянські військовополонені, комуністи, цигани та борці за українську незалежність. Але більшість масових поховань в Україні сьогодні канула в небуття. Тільки тепер поступово починається історичне осмислення. Можна тільки вітати те, що Федеральний президент, вперше бере участь у відзначенні річниці масових розстрілів в Бабиному Яру, що є знаком примирення між німцями, українцями та євреями.

В масових вбивствах євреїв в Україні поряд з айнзацгрупами СС, спеціально створеними поліцейськими підрозділами і вермахтом, брали участь також місцеві поліцаї та представники націоналістичного партизанського руху. Як майже на всіх окупованих територіях колабораціоністи були також і в Україні. В перші тижні після окупації до них належала і Організація Українських Націоналістів (ОУН) під проводом Степана Бандери. Це була бойовнича націоналістична організація в Східній Галичині, яка сподівалася на звільнення від сталінського Радянського союзу та створення незалежної України. Ця

Німецький Бундестаг

18. легіслатура

Документ 18/[...]

19.10.2016 р.

надія швидко виявилася оманливою. Фашистські окупанти зовсім не були зацікавлені в створенні української держави. Вони почали боротися проти ОУН, Бандеру було арештовано та ув'язнено в концтаборі Саксенгаузен. Решта ОУН до кінця війни брала участь в партизанському русі проти німців, після закінчення війни вони боролися проти нової окупації Червоної армії. Вбивство Бандери по завданню КДБ під час його перебування в еміграції в 1959 р., до сьогодні стилізує його як міф у боротьбі за незалежність України. А в радянській, а згодом і в російській пропаганді, і досі його використовують як уособлення українського «фашизму».

Безпрецедентна расова війна на знищення на Сході Європи була спрямована не тільки проти євреїв. В расовій ідеології націонал-соціалістів українці, білоруси та росіяни вважалися «слов'янськими недолюдьми», яких чекало поневолення або знищення. Для того щоб мати можливість застосовувати проти Радянського союзу «нечувану жорстокість», Гітлер частково скасував міжнародне право ведення війни та анулював гарантований захист цивільних осіб.

Україна, як «житниця» грала центральну роль в експансіоністських планах націонал-соціалістів і через це особливо постраждала від хижацького пограбування та експлуатації. В німецькій стратегії війни на винищення було ретельно сплановано голодну смерть мільйонів слов'янського населення. Це було потрібно для забезпечення поставок продовольства та створення нового «життєвого простору» для німецького населення. За генеральним планом «Ост» Україну передбачалося використати для створення нових німецьких поселень. Українське населення цілеспрямовано морили голодом, виганяли зі своїх домівок та вбивали. Цим пояснюється, чому серед 6,8 мільйонів українських жертв війни частка цивільного населення була особливо високою та становила 5,2 мільйона.

Українська радянська республіка була повністю окупована німцями. Рейхсміністр окупованих східних територій Альфред Розенберг своїм наказом від 1941 року зобов'язав всіх мешканців окупованих східних територій працювати на окупантів. Від 2,8 мільйонів пригнаних в Німеччину радянських примусових робітників та робітниць – переважна більшість були жінки – , більше половини походили з України. Цілі покоління та поселення були масово депортовані в Німецький райх, а їх обійстя та селища нерідко насильницько спалювалися.

На відміну від західних примусових робітників, які перебували під наглядом юстиції, так звані «остарбейтери» підпадали під свавілля гестапо, значно суворішої системи терору та покарання. Під наглядом гестапо примусові робітники працювали в нелюдських умовах. Після повернення в Радянський союз більшість депортованих в Німеччину примусових робітниць та робітників звинувачували в начебто «колабораціонізмі» і вони потрапляли в Гулаг. Їх доля була в Радянському союзі табу, вони були затавровані та протягом десятиліть не визнавалися жертвами. До 2007 року Німеччина виплатила відшкодування 856.402 радянським примусовим робітницям та робітникам, 465.672 з них походили з України.

Тим часом як з військовополоненими західних союзників поводитися з дотриманням мінімуму людської гідності, на радянських військовополонених свідомо не розповсюджувалася дія Женевської конвенції про поводження з військовополоненими. Нацистський режим спокійно мирився з їх смертю та знищенням в таборах військовополонених, які можна було повністю порівняти з концентраційними таборами. Від більш ніж 5 мільйонів радянських військовополонених, біля 3,3 мільйонів загинуло під час їх перебування у полоні. Доля українців в їх числі не піддається обчисленню.

II. Німецький Бундестаг заявляє:

Україна, поряд з Білоруссю, Польщею, Прибалтикою та Росією була головною ареною розв'язаної нацистами Другої світової війни та пов'язаними з нею масовими вбивствами цивільного населення. В цьому році в 75-й раз відзначаються роковини нападу на СРСР та згадуються німецькі військові злочини в Україні.

Німеччина визнає свою історичну відповідальність перед Україною. Це включає не тільки осмислення німецьких злочинів по відношенню до людей, які жили в Україні. Частиною цієї відповідальності є також активна підтримка сьогоденної незалежної України та її суспільства в їх зусиллях, спрямованих до демократії, правової держави та економічного розвитку. А тому треба енергійно виступати проти економічної, політичної та військової дестабілізації України, яка має на меті загальмувати цей процес та навіть стати йому на заваді. Бундестаг закликає Федеральний уряд і надалі виступати за активну підтримку України у цьому дусі, як в білаторальних стосунках, так і в рамках міжнародних організацій.

III. Німецький Бундестаг закликає Федеральний уряд,

на двосторонній основі, та в рамках міжнародних інституцій і надалі виступати за активну підтримку України в цьому дусі та, підтримуючи навчальну роботу та культурні проекти в Україні, сприяти діалогу спогадів, відповідальної пам'яті та згадування про історичне минуле.

Берлін, 18 жовтня 2016 року

Катрін Гьорінг-Еккардт, д-р Антон Гофрайтер та фракція